

Intet nytt maktsenter

Adolf Hitlers rikskanselli lå i Wilhelmstrasse (bildet). Stedet ble det naturlige maktsenteret i Det tredje riket. Både under nazi-tida, og den gang Berlin var hovedstad i det andre tyske riket, var Wilhelmstrasse et symbol på all den truende makt som prøysserne og nazistene hadde til sin rådighet. Berlin forbereder seg på å bli Tysklands regjeringssete på ny, men Wilhelmstrasse har ingen sjanse til å gjenoppstå i sin gamle prakt og herlighet.

Av Tom Heneghan
(NTB-Reuter)

Som et symbol på Berlins brudd med fortiden vil byplanleggerne skape det nye regjeringsskvarteret på et åpent område nord for riksdagsbygningen, som med tiden skal huse Forbundsda-
gen. Tyske embetsmenn vil sannsynligvis flytte inn i blokkleilighetene i Wilhelmstrasse, hvor kunstløperen Katarina Witt en gang var blant de første leieboere.

Den gamle Wilhelmstrasse var hjemsoekt av en historie som mange tyskere gjerne vil glemme. Hitlers rikskanselli og utenriksdepartement, Goebbels' propaganda-hovedkvarter og det fryktede Gestapos nervesenter lå i eller ved Wilhelmstrasse, hvor det nå står kjedelige boligblokker og førkrigsbygninger som er merket av tidens tann.

Skjult under de lave boligblokkene ligger bunkeren hvor Hitler gjorde selvmord i 1945 for å slippe unna. Den røde hær som var i gang med å tilintetgjøre hans «tusen-årsrike».

Også dansk ja til Russland

København: Danmark ønsker å anerkjenne Russland og flere av de andre tidligere Sovjetrepublikkene, men vil vente til EF-partnerne har bestemt seg for det samme.

— Vi vil anerkjenne dem så raskt som mulig, sa statsminister Poul Schlüter etter onsdagens statsråd, men tilføyde at han tviler på om EF kan få bestemt seg for et slikt tiltak før jul.

(NTB-Reuter)

Må stramme inn livremma

Stockholm: Nærmere 700 kroner i måneden taper en svensk gjennomsnittsfamilie på regjeringens forslag om karensdager, forhøyde avgifter til trygdekassen, bortfall av fradragsett for fagforeningskontingent og senket kapitalskatt.

Normalfamilien taper 660 kroner måneden på finansministerens forslag. (NTB-TT)

Museum i kanselliet?

— De bør gjøre det gamle rikskanselliet til et museum, sier Klaus-Dieter Jurk, en amatørhistoriker som selger sine kunnskaper om kanselliet til turister og andre nysgjerrige.

— Vi kan ikke bare glemme vår egen historie, mener østberlinereren, som klager over at det er langt flere utlendinger enn tyskere som vil kjøpe hans illustrerte brosjyre om kanselliet.

En rekke slott

Opprinnelig besto Wilhelmstrasse av en rekke slott for det 18. århundres generaler og aristokrater. Gaten fikk sin politiske betydning i 1819, da Preussens utenriksdepartement flyttet inn i et hus som hadde vært den russiske ambassadørens residens.

Den prøyssiske statsminister Otto von Bismarck bodde der før han samlet Tyskland i 1871, men flyttet så til nabohuset, rikskanselliet, som en gang hadde vært hjemmet til en av kongens elskerinner.

I nærheten av Brandenburger Tor sto Hotel Adlon, som tiltrakk seg byens sosietet. Ikke langt fra hotellet lå den britiske ambassaden mens Tyskland ekspanderte og marsjerte til krig to ganger i dette århundre. I august 1914, da første verdenskrig brøt ut, smadret demonstranter vinduene i ambassaden og gjennomsoekte Hotel Adlon for å jule opp britiske aviskorrespondenter.

Demonstrantene så den amerikanske ambassadøren og trodde han var Storbritannias sendemann. De spyttet på ham og skjelte ham ut mens han albuete seg fram til sin egen ambassade lengre nede i gaten.

Synonym for makt

Når utenlandske diplomater og politikere snakket om Wilhelmstrasse, mente de som regel utenriksdepartementet. Nazistene gjorde Wilhelmstrasse til et slikt synonym for makt at propagandasjefen Joseph Goebbels markerte Hitlers makt- overtagelse i 1933 med å skrive i dagboken sin at «Wilhelmstrasse tilhører oss».

Ikke en uskadd

Tolv år senere, etter det tredje rikets fall, vendte den amerikanske journalisten

Navnet på gaten som bøyer av fra Brandenburger Tor— Wilhelmstrasse (bildet)—, var like symbolsk som Whitehall i London, Quai d'Orsay i Paris og Det hvite hus i Washington. Under kommunistregimet i Øst-Tyskland, gjorde myndighetene det de kunne for å fjerne alle spor etter Wilhelmstrasses mektige fortid, og døpte gaten om til Otto Grotewohl Strasse etter den første østtyske statsministeren. De nåværende myndighetene i Berlin må finne utveier til å avhjelpen en nærmest desperat bolignød og trenger alle de leiligheter de kan skaffe for å møte den store etterspørselen etter boliger. I Wilhelmstrasse arbeider håndverkere på harde livet for å gjøre ferdig over 1.000 stygge «luksusleiligheter», som opprinnelig var tiltenkt den kommunistiske eliten. (Foto NTB-arkiv)

William Shirer tilbake til gaten han kjente så godt fra sin tid som korrespondent i Berlin i 1930-årene. — Så langt jeg kunne se, var det ikke en eneste bygning som sto uskadd. Digre hauger av murstein og betong lå langs fortøynene og til dels i selve gaten, skrev Shirer i sine memoarer.

Restene av Hitlers imponerende kanselli ble fjernet, sammen med ruinene av nesten alle andre offisielle bygninger i Wilhelmstrasse. Østtyske ingeniører brukte burgunderrode marmorpåner fra Hitlers store mottagelseshall til å pryde T-banestasjonen i nærheten.

Fikk stå

En av de få bygningene som fikk stå, var hovedkvarteret til Hermann Görings luftfartsdepartement. Det huset er nå sete for organisasjonen Treuhand, som står for privatiseringen av den tidligere kommuniststatens bedrifter.

Lokale politikere er enige om at navnet Otto Grotewohl Strasse må bort, men de kan ikke bli enige om å gjeninnføre det gamle gatenavnet, som en gang symboliserte Tysklands makt. Hvis enkelte politikere får sin vilje, vil gaten få navnet Strasse der Toleranz — Toleransens gate.

Det nye Europa-politiet

Europas federale politi — «Europol» — blir en realitet fra 1993. EFs statsjefer besluttet i Maastricht å etablere en europeisk politistyrke etter mønster av amerikanske FBI. Asylsøkere, narkotika og organisert kriminalitet blir Europols hovedarbeidsområder.

Fra 1. januar 1993 fjernes grensene mellom EF-landene. Men ett gigantisk Europa uten grenser vil også åpne nye og store muligheter for narkotikasmugling og annen organisert forbrytters virksomhet. Smugling fra ett land til et annet vil bli mye lettere, svarte penger kan flyte fritt omkring helt til det blir umulig å spore hvor de kommer fra, kidnappingsoffer kan glemmes i andre land.

Som en direkte konsekvens av Maastricht-traktaten har EF derfor også tatt initiativet til det nye Europa-politiet.